

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ

Γεν. Διεύθυνση Θεσμικής κι Επιχειρησιακής

Υποστήριξης ΕΣΠΑ

Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και

Χρηματοδοτικών Εργαλείων (ΕΥΚΕ-ΧΕ)

ΕΥΚΕ-ΧΕ: 806

Ταχ. Δ/ση: Νίκης 10, 3ος όροφος,
10563, Αθήνα

Πληροφορίες: Αθανάσιος Παπαηλιού

Τηλέφωνο: 210 3742069

Email: a.papailiou@minfin.gr

Προς: ΕΥΔ Προγράμματος

«Πελοπόννησος»

Α. Σούτσου 35

Τ.Κ. 22132, Τρίπολη

Θέμα: Διατύπωση γνώμης για ενδεχόμενη ύπαρξη στοιχείων κρατικής ενίσχυσης στην πρόσκληση με τίτλο «Δημιουργία ή/και επέκταση, ή/και εκσυγχρονισμός υποδομών μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας» και στην πρόσκληση με τίτλο «Δημιουργία ή/και επέκταση, ή/και εκσυγχρονισμός υποδομών μονάδων πρωτοβάθμιας (περιλαμβανομένων των ολοήμερων σχολείων) ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης»

Σχετ: Το με αρ. πρωτ. 188399/21-06-2024 έγγραφο της Υπηρεσίας σας, (αρ. εις. 88254/ΕΥΚΕ-ΧΕ 806/21-06-2024).

Σε συνέχεια του ως άνω σχετικού με το οποίο μας κοινοποιήθηκαν, προς γνωμοδότηση αναφορικά με ενδεχόμενη ύπαρξη στοιχείων κρατικής ενίσχυσης, τα σχέδια προσκλήσεων με τίτλο «Δημιουργία ή/και επέκταση, ή/και εκσυγχρονισμός υποδομών μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας» και «Δημιουργία ή/και επέκταση, ή/και εκσυγχρονισμός υποδομών μονάδων πρωτοβάθμιας (περιλαμβανομένων των ολοήμερων σχολείων) ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» στα οποία ζητείται η άποψη της Υπηρεσίας αναφορικά στην υπαγωγή ή μη στο καθεστώς των Κρατικών Ενισχύσεων των εν λόγω δράσεων και λαμβάνοντας υπόψη το θεσμικό πλαίσιο των Κρατικών Ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημειώνονται τα εξής:

1.1 Σύμφωνα με το σχέδιο της πρόσκλησης ΠΕΛ58 «Δημιουργία ή/και επέκταση, ή/και εκσυγχρονισμός υποδομών μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας», πρόκειται να

**Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

χρηματοδοτηθούν έργα για τη λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση των σχολικών μονάδων, με τη δημιουργία ή/και επέκταση, ή/και εκσυγχρονισμό των υποδομών μονάδων πρωτοβάθμιας (περιλαμβανομένων των ολοήμερων σχολείων) ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και τη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης με την προμήθεια του κατάλληλου εξοπλισμού. Από την Χαρτογράφηση των αναγκών σε υποδομές της Α΄/θμιας, Β΄/θμιας εκπαίδευσης, προκύπτει ότι όσον αφορά στην προμήθεια του απαιτούμενου εξοπλισμού γίνεται στη βάση των εξής προτεραιοτήτων :

- 1) στην υποστήριξη του «Νέου Αναβαθμισμένου Σχολείου»,
- 2) στην υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της εκπαίδευσης και
- 3) στην υποστήριξη της ισότιμης συμμετοχής όλων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Όσον αφορά τις παρεμβάσεις στις κτιριακές υποδομές της πρωτοβάθμιας/δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, προτεραιότητα αποτελούν:

- 1) οι υποδομές προσβασιμότητας,
- 2) η βελτίωση συνθηκών μάθησης σχολικών μονάδων απομονωμένων και νησιωτικών περιοχών,
- 3) η παλαιότητα/ αποφυγή μισθωμένων κτηρίων και
- 4) η αποσυμφόρηση μαθητικού πληθυσμού/βελτίωση συνθηκών μάθησης.

Οι επενδύσεις θα είναι απολύτως συμβατές με την στρατηγική αποϊδρυματοποίησης, σχετικές πολιτικές της ΕΕ, και του θεσμικού πλαισίου για την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικότερα τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το Γενικό Σχόλιο 5, τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και τη Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021-2030.

Η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη που διατίθεται για την ένταξη πράξεων με την παρούσα πρόσκληση ανέρχεται σε 7.000.000,00€.

Δυνητικοί δικαιούχοι είναι Δήμοι της Περιφέρειας Πελοποννήσου και το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Πολιτισμού.

1.2 Σύμφωνα με το σχέδιο της πρόσκλησης ΠΕΛ57 «Δημιουργία ή/και επέκταση, ή/και εκσυγχρονισμός υποδομών μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας», πρόκειται να χρηματοδοτηθούν έργα για τη δημιουργία, επέκταση ή/και εκσυγχρονισμό μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (βρεφονηπιακοί & παιδικοί σταθμοί).

Η δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός υποδομών που σχετίζονται με την παροχή θέσεων φροντίδας και φιλοξενίας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, βρέφη από 2 μηνών έως 2,5 ετών και

νήπια από 2,5 ετών έως την ηλικία εγγραφής τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση, στοχεύει στην εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής και στην ενίσχυση της παιδικής προστασίας. Παράλληλα, με την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης τίθενται τα θεμέλια για την επιτυχή απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων.

Οι επενδύσεις θα είναι απολύτως συμβατές με την στρατηγική αποϊδρυματοποίησης, σχετικές πολιτικές της ΕΕ, και του θεσμικού πλαισίου για την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικότερα τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το Γενικό Σχόλιο 5, τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και τη Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021-2030.

Η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη που διατίθεται για την ένταξη πράξεων με την παρούσα πρόσκληση ανέρχεται σε 4.500.000,00€.

Δυνητικοί δικαιούχοι είναι Δήμοι της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

2 Το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει τις κρατικές ενισχύσεις ως «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής [...], κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές.

Με βάση την Ανακοίνωση της Επιτροπής για την έννοια της Κρατικής Ενίσχυσης (2016/C 262/01) που εξειδικεύει το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται μόνο όταν ο αποδέκτης της ενίσχυσης είναι «επιχείρηση». Ως «επιχείρηση» θεωρούνται όλες οι οντότητες που ασκούν οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τις διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής τους. Οικονομική δραστηριότητα αποτελεί κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά.

3. Στο σημείο 17 της ανωτέρω Ανακοίνωσης (2016/C 262/01) αναφέρεται ότι, «το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση όπου το Δημόσιο ενεργεί «ασκώντας δημόσια εξουσία» ή όταν οι δημόσιες οντότητες ενεργούν «υπό την ιδιότητά τους ως δημόσιες αρχές».

Μια οντότητα μπορεί να θεωρηθεί ότι ενεργεί ασκώντας δημόσια εξουσία σε περίπτωση που η εν λόγω δραστηριότητα εμπίπτει στις ουσιαστικές λειτουργίες του κράτους ή συνδέεται με αυτές λόγω της φύσεως, του αντικειμένου και των κανόνων στους οποίους υπόκειται. Σε γενικές γραμμές, εκτός των περιπτώσεων όπου το οικείο κράτος μέλος έχει αποφασίσει να εισαγάγει μηχανισμούς

της αγοράς, οι δραστηριότητες που εκ της φύσεώς τους εμπίπτουν στα προνόμια δημόσιας αρχής και ασκούνται από το κράτος δεν συνιστούν οικονομικές δραστηριότητες».

Στο σημείο 28 επισημαίνεται ότι «Η δημόσια εκπαίδευση που οργανώνεται στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος που χρηματοδοτείται και εποπτεύεται από το κράτος μπορεί να θεωρηθεί μη οικονομική δραστηριότητα». Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι όταν το Δημόσιο: «δημιουργώντας και διατηρώντας αυτό το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο χρηματοδοτείται εν όλω ή εν μέρει από δημόσιους πόρους και όχι από τους σπουδαστές ή τους γονείς τους [...] δεν αποβλέπει στην άσκηση αμειβόμενων δραστηριοτήτων, αλλά εκπληρώνει την αποστολή του έναντι των πολιτών του στον κοινωνικό, πολιτιστικό και εκπαιδευτικό τομέα», τότε δεν υπάρχει οικονομική δραστηριότητα και επομένως ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης. Επομένως και κατ' αναλογία με τα αναφερόμενα στην Απόφαση του δικαστηρίου ΕΖΕΣ (υπόθεση E-5/07 στις 21/02/2008), η χρηματοδότηση υποδομών που προορίζονται για δραστηριότητες που το κράτος εκτελεί κανονικά κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, δεν συνιστούν ενίσχυση.

4. Αναφορικά με τη δημόσια χρηματοδότηση για την κατασκευή ή βελτίωση υποδομών, στο σημείο 203 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης επισημαίνεται ότι, «η δημόσια χρηματοδότηση υποδομών που δεν προορίζονται να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης εξαιρείται κατ' αρχήν από την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Αυτό αφορά, για παράδειγμα, τις υποδομές που προορίζονται για δραστηριότητες τις οποίες το κράτος εκτελεί κανονικά κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας (...) ή που δεν χρησιμοποιούνται για την παροχή αγαθών και υπηρεσιών σε μια αγορά (...)».

Ακολουθώντας, στο σημείο 205 της ίδιας Ανακοίνωσης αναφέρεται ότι: «στην περίπτωση που μια υποδομή χρησιμοποιείται τόσο για οικονομικές όσο και για μη οικονομικές δραστηριότητες, η δημόσια χρηματοδότηση για την κατασκευή της θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις μόνο στον βαθμό που καλύπτει τις δαπάνες που συνδέονται με τις οικονομικές δραστηριότητες».

5. Βάσει των αναφερόμενων στις παραγράφους 2, 3 και 4 της παρούσας επιστολής, για το αντικείμενο της πρόσκλησης, δεδομένου ότι :

- δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων είναι Δήμοι της Περιφέρειας Πελοποννήσου και το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Πολιτισμού, που λειτουργούν ως δημόσιες αρχές
- οι πράξεις θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του εθνικού συστήματος εκπαίδευσης μόνο σε δημόσιες μονάδες προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

και εφόσον η κατασκευή των υποδομών (υποδομές προσβασιμότητας, βελτίωση συνθηκών μάθησης σχολικών μονάδων απομονωμένων και νησιωτικών περιοχών, η παλαιότητα/ αποφυγή μισθωμένων κτηρίων και η αποσυμφόρηση μαθητικού πληθυσμού/βελτίωση συνθηκών μάθησης) αλλά και η απόκτηση του αναγκαίου εξοπλισμού γίνει σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες των δημοσίων συμβάσεων, διαφαίνεται ότι οι εν λόγω δράσεις, δύνανται να εμπίπτουν στο πλαίσιο «άσκησης δημόσιας εξουσίας» (δημόσια εκπαίδευση) σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής για την έννοια της Κρατικής Ενίσχυσης (2016/C 262/01) και θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αυτές δεν αποτελούν κρατική ενίσχυση, υπό την προϋπόθεση ότι η χρήση των κτιρίων θα παραμείνει ίδια, ήτοι στα κτίρια θα συνεχίσουν να ασκούνται δραστηριότητες δημόσιας εξουσίας έως το πέρας του χρόνου απόσβεσης της επένδυσης ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ασκείται οικονομική δραστηριότητα.

Επίσης συνιστάται η τήρηση χωριστού λογαριασμού, ώστε να αποκλείεται κάθε ενδεχόμενη χρήση του ποσού που δίδεται στον δικαιούχο για την κάλυψη άλλων δαπανών, πλην αυτών που αφορούν ειδικά τη συγκεκριμένη δράση (παρ. 212 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01) προκειμένου να αποκλειστεί η σταυροειδής επιδότηση ή η έμμεση επιδότηση άλλων τυχόν οικονομικών δραστηριοτήτων του κυρίου του έργου.

Προκειμένου να μην τεθούν ζητήματα κρατικής ενίσχυσης στο επίπεδο των αναδόχων και για να διασφαλισθεί ότι δεν αποκομίζουν οικονομικό πλεονέκτημα, είναι αναγκαίο το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης της πράξης να χορηγηθεί σε ανάδοχο/αναδόχους επιλεγθέντες μέσω ανοικτής δημόσιας διαγωνιστικής διαδικασίας σύμφωνα με τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου περί ανοικτής, διαφανούς, αμερόληπτης και άνευ όρων διαδικασίας (ίση μεταχείριση υποψηφίων αναδόχων, διαφάνεια, δημοσιότητα της διαδικασίας, αναλογικός χαρακτήρας του ανταλλάγματος του αναδόχου, αρχή του πραγματικού ανταγωνισμού).

6. Όπως επισημάνθηκε και στη με αρ. πρωτ. 99801/EΥΚΕ-ΧΕ1162/27-10-2023 επιστολή της ΕΥΚΕ-ΧΕ, για την αξιολόγηση της πλήρωσης του κριτηρίου συμβατότητας της εκάστοτε πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων, είναι αναγκαίο να συμπληρώνονται οι λίστες ελέγχου περί ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης που έχουν κοινοποιηθεί με την με αρ. πρωτ. 115150/EΥΚΕ4023/2.11.2016 επιστολή του ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ.

Σε κάθε περίπτωση, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Προγράμματος «Πελοπόννησος» διατηρεί την αρμοδιότητα ελέγχου της επιλεξιμότητας των δαπανών των υπό αξιολόγηση πράξεων.

7. Στο κεφάλαιο 3 «Επιλεξιμότητα» του σχεδίου της πρόσκλησης πρέπει να προστεθεί στο τέλος της παραγράφου 3.4 «με την επιφύλαξη της τήρησης των κανόνων του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων».

Επιπλέον στο ίδιο κεφάλαιο να προστεθεί το ακόλουθο εδάφιο:

Έργα που δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, θα εξεταστούν σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01). Στις περιπτώσεις αυτές, προκειμένου το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης της προτεινόμενης δράσης να μην εμπίπτει στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να διασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διεπιδότηση ή για έμμεση επιδότηση άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Για να επιβεβαιωθεί η συμβατότητα του έργου με το δίκαιο του ανταγωνισμού, πρέπει κατά την υποβολή των προτάσεων οι δυνητικοί δικαιούχοι να υποβάλλουν στοιχεία τεκμηριώνουν ότι οι δράσεις αφορούν αποκλειστικά και μόνο το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα και διασφαλίζουν ότι η χρηματοδότηση του έργου δεν απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ή να έχει επιπτώσεις στις συναλλαγές.

Προκειμένου να αποφευχθεί η χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος κατά την προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών στο πλαίσιο υλοποίησης έργων, είναι αναγκαίο οι προμήθειες / υπηρεσίες / εργολαβίες να πραγματοποιηθούν μέσω ανοικτής, διαφανούς, αμερόληπτης και άνευ όρων διαγωνιστικής διαδικασίας, με βάση τις διατάξεις της ισχύουσας εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας περί σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών.

8. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην με Α.Π. 99801/ΕΥΚΕ-ΧΕ1162/27-10-2023 Εγκύκλιο της ΕΥΚΕ-ΧΕ με θέμα «Οδηγίες προς φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 αναφορικά με ζητήματα κρατικών ενισχύσεων»:

- Μετά την υποβολή των μεμονωμένων προτάσεων στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, κάθε πρόταση πρέπει να εξετάζεται διακριτά αναφορικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης και την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού. Ωστόσο, εφόσον οι πράξεις που θα υποβληθούν δεν αποτελούν κρατική ενίσχυση και η οικεία ΕΥΔ κρίνει ότι εντάσσονται στα αναφερόμενα ανωτέρω, δεν απαιτείται η αποστολή των προτάσεων στην ΕΥΚΕ-ΧΕ.

- Για την αξιολόγηση της πλήρωσης του κριτηρίου συμβατότητας της πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων, είναι αναγκαίο να συμπληρώνεται η λίστα ελέγχου περί ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης που έχει κοινοποιηθεί με την με Α.Π. 115150/ΕΥΚΕ4023/

2.11.2016 επιστολή του ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ, αντίγραφο της οποίας πρέπει να τηρείται στο φάκελο της πράξης.

Η παρούσα γνωμοδότηση παρέχεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ΕΥΚΕ-ΧΕ και περιορίζεται στην παροχή απόψεων σχετικά με τη συμμόρφωση του υπό κρίση μέτρου ενίσχυσης με τους κανόνες Ανταγωνισμού και Κρατικών Ενισχύσεων της ΕΕ. Επισημαίνεται ότι δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της ΕΥΚΕ-ΧΕ η αξιολόγηση οποιαδήποτε άλλης πτυχής του μέτρου ενίσχυσης, περιλαμβανομένων θεμάτων που άπτονται του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων.

Οι απόψεις της ΕΥΚΕ-ΧΕ βασίζονται αποκλειστικά στις πληροφορίες που παρείχε εγγράφως η οικεία Διαχειριστική Αρχή. Εάν οι παρασχεθείσες πληροφορίες αποδειχθούν ελλιπείς ή εσφαλμένες, ή το μέτρο ενίσχυσης δεν υλοποιηθεί σύμφωνα με τις παρεχόμενες πληροφορίες, η ΕΥΚΕ-ΧΕ διατηρεί το δικαίωμα να επανεξετάσει τις απόψεις της σε σχέση με αυτές που εκφράζονται στο παρόν έγγραφο.

Παραμένουμε στην διάθεσή σας για κάθε αναγκαία διευκρίνιση.

Ο Προϊστάμενος της ΕΥΚΕ-ΧΕ

Ευάγγελος Στουραΐτης

Εσωτερική Διανομή (Ηλεκτρονικά):

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ
2. Γραφείο Γενικής Διεύθυνσης Θεσμικής και Επιχειρησιακής Υποστήριξης
3. ΕΥΚΕ - ΧΕ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

